

Domoljub

V Ljubljani 7. julija 1943-XXI

56 - Štev. 25

Grabljice

Ko kuješ svoj značaj

Kjer ni Boga!

Ko boš skušal spoznavati sam sebe in svojo notranjost, čemur pravimo spraševanje vesti, se najpoprej ozri na tisti dve kamniti tabli, ki jih je bil Mojzes prinesel s Sinajske gore. Ti dve tabli naj ti bosta nekako ravnilo tvojega življenja in ravnanja. Na prvi tabli so napisane tri zapovedi, izmed katerih prva za vse večne čase kakor grom doni vsem ljudem v izpolnjevanje:

»Jaz sem Gospod, tvoj Bog! Ne smeš imeti drugih bogov razen mene!«

Tamkaj, kjer se ljudje za to poglavitno zapoved ne zmenijo, je gorje. Že poganski stari vek je bil eno samo veliko gorje. Koliko zablod in gorja je bilo med ljudmi, ki niso poznali pravega Boga. Zgodovinarji nam sicer radi pripovedujejo, kako imenitno je takrat ponekod bilo. Pa so padale človeške žrtve, ki so jih darovali svojim malikom. Sam perzijski kralj Kserks je pred vojno z Grki daroval svojim malikom 9 dečkov in 9 deklic. Sicer junaški Spartanci na Grškem so šibke otroke metali zverinam v plen. Še pred kratkim so v bramanški Indiji žive sežigali vdove skupaj s trupli njihovih umrlih mož. Šele pred nekaj desetletji je vlada to strahoto v Indiji odpravila. Tam še dandanes po božje časte kače, jastrebe, krave. Gorje mu, kdor bi tamkaj ubil kačo ali zaklal kravo! In Indija — pravijo — je kulturna dežela. In kaj pa pri nas, kjer so ljudje tudi že skušali odstaviti Gospoda Boga? Uspehe vidite pred seboj! Nobena pridiga ne more biti tako živa in pretresljiva, kakor dejanja tistih nesrečnikov, kateri so zavrgli vero v pravega Boga. Zdaj ti nesrečniki pojejo: »Naš bog je rop, požig, umor!« Tako daleč pride človek, ki zavrne Boga. Dokler ne bo Bog spet stopil na prestol v srcih vseh ljudi, ne bo bolje in šiba Gospodova nas ne bo nehala tepati.

Danes je čas nezvestobe in laži. Oče laži je hudič. Ljudje se morajo spet navaditi držati dano besedo, navaditi se morajo biti zvesti dani prisegi. Prisega ali dana beseda drži pokonci zvestobo in resnico. Prisega pa posvečuje druga božja zapoved. Glej, fant moj, da se zoper to zapoved nikoli ne boš pregrešil, če hoš postati značajan mož!

Tretja božja zapoved nam pod smrtnim graham velevala, da moramo posvečevati Gospodove dni, nedelje in praznike. Včasih so naši predniki nedeljo res posvečevali. Dandanes pa Gospodove dni na debelo skrunijo. Zdaj nič več le po mestih, temveč tudi že na deželi. Ali je iz kmečkih hiš res izginil že ves božji strah? Brezverci francoske revolucije so nedeljo odpravili ter so uvedli devetdnevni teden. Pa ljudje niso vzdržali, nakar so se morali spet vrniti k nedelji. Zdaj nedelje spet več ne drže. Zdaj je niso odpravili mogoteč, temveč ljudje sami, ki ob nedeljah veselo delajo, da potem med tednom toliko njih lahko veseljači. Kakor nalašč! Zato pa je zdaj na svetu toliko bede in gorja, ko ljudje, ki bi radi, ne morejo delati, ker so grešili z delom ob nedeljah. Delo ob Gospodovih dneh kliče kaznen božjo na človeški rod.

Bog je, Bog je naš Gospod in tudi Sodnik! Človeštvo, ki Boga ne prizna, si samo piše obsodbo.

Veliki francoski bogotajec Voltaire je nekega dne povabil k sebi v goste dva druga bogotajca: d'Alemberta in Diderota. Ta dva sta med kosilom tako grdo govorila zoper Boga, da se je oglasil sam Voltaire, ki je v svojih spisih še bolj tajil Boga. Zdaj pa je svojima gostoma takole povedal: »Prosim vaju, ne govorita tako vpričo mojih slug. Počakajta, da gredo iz sobe. Če bodo namreč vaju dva slišali in se po vajinih besedah ravnali, nisem varen svojega življenja.«

Voltaire je tukaj prav povedal. V družbi, kjer ne priznavajo Boga, človeško življenje ni bliskovega oreha vredno!

»Domoljub« je vedno dajal prave smernice Slovencem. Naroči naj ga vsaka družina v vašem kraju, ker bo vsem najzvestejši prijatelj!

Mogočen Ducejev govor

Dne 24. junija je Duce na seji vodstva Fašistične stranke imel mogočen govor, kjer je podal veličastne smernice za nadaljnje delo do zmage. Najprej je govoril o Fašistični stranki, ki je stranka množice, ker je taka stranka za vodstvo skoraj pedesetmilijonskega naroda potrebna. Nato je v skladu s strankinimi sklepi napovedal, da bo Fašistična stranka strogo in neumljeno zatrla vse poskuse, ki bi hoteli načeti moralno in stvarno trdnost italijanskega ljudstva. Kjer sedanjí zakoní ne bi zadoščali, bomo izdali nove.

Toda italijansko ljudstvo zasluži vse naše spoštovanje in vso našo ljubezen, zakaj daje zares žudovit zgled in jaz prav zares ne vem, kaj bi od našega ljudstva zahtevali še več. Daje nam svoje vojake, daje nam svoje denarje (zadnje posojilo sestavljajo samo majhni vpisi, velikih je bilo malo), zalega se pas in oslaja pod bombardiranjem neustrašeno. Tu vam je mesto, ki je dalo zgled in ki se je pokazalo v novi luči ne meni, ki sem ga poznal, temveč mnogim Italijanom, ki ga niso poznali, in svetu, ki ga je gledal in napenjal luči. Govorim o Napoliju in o 73 bombardiranjih, ki jih je pretrpel.

Kajpada so v narodu s 46 milijoni ljudi tudi taki, ki so boječi. Mi natančno nadzorujemo vse to in ni treba pripisovati temu prebudega pomena. Tem ljudem, ki so skoraj vsi razbitine starih strank, se ne bo nikoli posrečilo izpodnesti vlade in niti ne pripraviti jo, da bi se zanimala zanje bolj, kakor pa zahtevajo običajne policijske naloge.

S strogo disciplino in tudi neumljeno bomo poenotili industrijsko izdelovanje, zraven pa, kjer bo treba, poenotili tudi kmetijsko pridelovanje. Izdelali so se načrti za kmetijsko pridelavo. To je načrt, ki naj disciplinira 4 milijone kmetov, to je 4 milijone kmetij. To je res revolucionaren korak tudi zaradi tega, ker je kmetižo gospodarstvo v vsaki deželi, včasih celo v vsaki pokrajini različno in zapleteno. Tudi če ni moči to prvo leto misliti, da bo vse šlo kakor po maslu, smo vendar izdelali načrte za ureditev kmetijske pridelave.

Še dalje pa je treba iti pri industrijski izdelavi. Potrebna je disciplina in nadzorovanje nad preobliko, nad razdelitvijo in nad trgovino vseh vrst blaga. Nato je govoril o raznih gospodarskih ustanovah ter korporacijah. Naglasil je, da je treba opustiti vse birokratizem ter delovanje poenostaviti, da bo hitreje. Zadnje čase je uradništvo bilo ojačeno z mlajšimi silami. Vendar bo potrebna reforma, da bo delovanje državnih uradov bolj gibljivo.

Z vsemi sredstvi bomo zatrli črno borzo, splošen pojav v vseh državah, ki so v vojni, a pojav, ki je v popolnem neskladu s fašistično etiko itd. Ta tako imenovani črna trg že danes z vso odločnostjo preganjamo. In to preganjanje bo zlasti drakonično tedaj, ko se mi posreči povečati temeljne obroke hrane — kruha, testenin in masla. Tedaj se bodo krile koristi tistih, ki bi radi uganjali špekulacijo in se odtegnili oddaji živil v skupna skladišča, ker bodo spoznali, da ne bo več toliko povpraševanja, ker bo obrok hrane zadosten, ter koristi onih, ki bodo dobivali zadostne obroke.

Najstrožje nadzoreto bo po hotelih, penzionih, luksuznih restavracijah itd., in če bo treba, bodo ta gostišča tudi zaprta.

Naj bo tako ali tako, vsekakor se čisto mirno lahko zapro ti luksuzni hoteli. Prav tako pa se lahko zapro tudi moške in ženske krojačnice itd. Mi smo še vedno zelo širokoprerna vlada. Nova argentinska vlada je že izdala odlok, da se uvede enolna obleka. V Angliji so sklenili, da si ženske amejo izbirati le obleko treh barv. Roosevelt je zapovedal, da se morajo moške araje še skrajšati. (Domnevamo, da se jim bo posrečilo pokriti popek.) Italija je še danes država, kjer so ljudje bolj oblečeni kot v kateri koli drugi deželi na svetu, kjer še ni bilo mogoče postaviti velikih tovarn za izdelovanje oblek v množici, kjer vsako hoče imeti svojega krojača. Treba bo demobilizirati preveč založene ženske in moške garderobe. Lahko bi naredili iz tega obleko za nekaj letnikov vojašva.

V zvezi s tem je Duce napovedal, da boče dati ljudstvu večje obroke hrane. Govoril je nato o delavcih in delavskih voditeljih, ki delujejo v sindikalnem gibanju. Ti ljudje, če jih boljšeizvem ni skvaril, so dobri in mirni ter zahtevajo le to, da se njihovo delo pravilno ceni.

Nato je prešel na mladino ter je vesel naglasil, da so zdaj med zveznimi tajniki Fašistične stranke ljudje, ki so komaj po 20 let stari.

Nato je prešel na sovražno propagando, ki se močno trudi, da bi Italijo pripravila do tega, da bi se vdala. K temu je dejal: Mir pomeni vdajo, vdaja pomeni sramoto in pogubo. Prva umiljiva stvar, ki bi se je sovražnik lotil, bi bila ta, da bi razorožil Italijo; vzel bi ji celo lovske puške in Italiji ne pustil drugega kakor mestno policijo. To bi pomenilo uničenje celotne industrije, saj je jasno, da bi bila elebarna rudniška, kovinska in mehanična industrija zatrla, ker ne bi več imeli priložnosti oboroževati se. Bilo bi tudi konec mehanične avtomobilske industrije. Ford je že dvakrat skušal priti v Italijo, prvič je hotel postaviti svoje šotore v Livorno, drugič pa v Triesteju, toda oba poskusa sta bila zaman. Sovražniki bi nam pustili očl, da bi se lahko jokali, ni pa izključeno, da nam ne bi odnesli umetniške zaklade, da bi prišli do plačila. Sicer pa se je že večkrat v zgodovini zgodilo, da so osvoboditelji Italijo opleni, kakor je storil tudi Napoleon. Tudi naše poljedelstvo bi šlo po zlu, zakaj veliki pridelovalci žitaric v Severni Ameriki bi dejali: »Vaše poljedelstvo ni gospodarsko, mi vam bomo dali žito. Vi boste smeli pridelovati samo zelenjavo, ki se hitro kvart. Italija bi postala to, kar so njeni stoletni sovražniki zmeraj želeli, da bi bila: navaden zemljepijen izraz. Zavračam misel, da bi bilo kaj Italijanom, vrednih tega imena, ki bi mogli taki stvari gledati v očl, ne da bi čutili, kako se pogrezajo v najgloblje ponižanje in sramoto. Nekaj dvomiljvev je, a temu se ni čuditi. Kristus je imel samo dvanaest učencev, ki si jih je z nadčloveškim naukom

vzajajal tri leta po pustih palestinskih gričih. In vendar ga je v uri preskušnje eden izdal za trideset srebrnikov, drugi ga je zatajal, nekateri drugi pa so bili bolj ali manj nestalni.

Nič čudnega ni, da je nekaj dvomiljvev. Tem dvomiljvev je treba povedati, da so v tej vojni razvoji, ki jih ni mogoče vnaprej videti, razvoji politične narave, ki pa niso samo politični ter so dozorevajo.

Italijanski narod je zdaj prepričan, da gre za življenje in smrt. Brž ko se bo sovražnik skušal izkrcati, ga bo treba zajeziti in zadržati na tisti črti, ki jo mornarji imenujejo »vodno črta«, na pešeni črti, kjer je kraj vode in se začena zemlja. Če bi pa sovražniki slučajno le poskusili, potem morajo vse rezervne sile, kar jih je, planiti nad izkrcance ter jih uničiti do poslednjega moža, tako da bi se sicer utegnilo zgoditi, da bi sovražniki zasedli kak kos naše domovine, a bi ga vselej zasedli v vodoravni črti ne pa v navpični. Naloga fašistov je tale: dati ta občutek, in sicer več kot zgolj upanje, dati popolno gotovost, kakor gre železni, neomajni in granitni odločivci. Tako se stranka pripravlja, da bo izpolnila svojo vlogo v tem sinem trenutku.

Končno je naglasil, da je Anglosaksonce zmerom imel za največjega sovražnika Italije. Ta sovražnik se bo zdaj prepričal, da teh dvajset let fašistične vlade v Italiji ni bilo zaman. Miellí so, da bodo italijanski narod v treh mesecih podrl, pa ga niso niti v treh letih in ga ne bodo. Danes se sovražnik obrača proti sveti mejam domovine, toda 46 milijonov Italijanov veruje v zmago, v večno silo domovine.

Vojni dogodki preteklega tedna

Uspešni napadi na Bizerto in Tunis

Vojno poročilo št. 1129: Neka naša letalska skupina je v Bizerti uspešno napadla pristaniške naprave in ladje v sidrišču. Sovražnik je izgubil tri stroje.

Vojno poročilo št. 1131: Nemške letalske skupine so uspešno bombardirale pristanišče v Boni. Pri napadih na razna italijanska mesta je izgubil sovražnik 15 letal.

Vojno poročilo št. 1132: Sovražno letalstvo je napadlo mestna in poljedelska središča v Siciliji in Sardiniji. Zadetih je bilo več civilnih zgradb, med njimi Kr. vseučilišče in ena bolnišnica. Uničenih je bilo pet sovražnih strojev.

Vojno poročilo št. 1133: Sovražnik je bombardiral Palermo. Med poškodovanimi zgradbami je tudi kraljevska palača. Italijanski protiletalsko topništvo je zabilo pet sovražnih letal.

Italijanski narod slej ko prej junajsko in vzorno prenaša razbojniške napade sovražnih letal, ki brezobzirno, ne meneč se za mednarodne dogovore, uničuje narodovo premoženje in njegova važna zgodovinska mesta in spomenike.

Na vzhodnem bojišču nič posebnega

Nemško vojno poročilo z dne 28. junija: Krajevni sovražnikovi napadi vzhodno od Demidova in pri Velikih Lukih so bili zavrnjeni.

Vojno poročilo z dne 30. junija: Na Črnem morju so potopile nemške podmornice dve ladji s skupno 2000 tonami, lahke pomorske oborožene sile pa med kratko nočno borbo eno sovjetsko topničarko.

Vojno poročilo z dne 1. julija: Z vzhodnega bojišča poročajo o krajevnih bojih samo iz odsekov pri Lisiansku in Kirovu. Na Črnem

Zakon o kulturni zbornici

Je stopil pred kratkim v veljavo v Bolgariji. Pobirali bodo poseben davek od vseh vstopnin in šolskih knjig. Od vstopnice po 5 do 10 levov bodo pobirali pristojbino 1 lev, od vstopnice do 100 levov 2 leva. Vstopnice, ki stanejo nad 100 levov, bodo obdavčile s 5 levi. V poštev pridejo gledališke, kinematografske, koncertne, športne, plesne in druge vstopnice. Za šolske knjige bo znašala pristojbina 1 do 5 levov.

morju je nemška podmornica potopila sovjetski čoln za spremljavo.

Vojno poročilo z dne 2. julija: Ob kubanskem predmestju so se sovražni sunki trušili v obrambnem ognju. Več krajevnih napadov pri Dorogobušu je bilo zavrnjenih in so bili Sovjeti vrženi na izhodiščne postojanke. — V zaledju srednjega odseka so edince nemške vojske razdejale 350 bunkerjev in zavzele 194 utrjenih taborišč. Uporniki so izgubili mnogo ljudi in velike množine orožja in materiala. Pri napadu angleških lovcev in bombnikov na nemško spremljavo pred holandsko obalo je bilo sestreljenih sedem sovražnih letal.

Volkiser Beobachtere poroča, da je bilo doslej po sovražnem bombardiranju uničenih in poškodovanih nad 600 nemških cerkv.

KRATKE z vsega sveta

23 milijonov ton premoča manj kakor je bilo po načrtu določeno, so izkopali od 1. aprila naprej v Združenih državah.

Japonska prestolnica Tokio ima sedaj 7.400.000 prebivalcev in meri 2244 štiriinajskih kilometrov; torej največje mesto na svetu.

1,3 milijarde mark so poslali daleč v svoje domovine inozemski delavci v Nemčiji.

»Teden snaznosti« so imeli od 21. do 28. junija v romunski Bukaresti.

Odpoklican je dosedanj romunski poslanik v Nemčiji in na njegovo mesto imenovan gen. Jone.

50.000 pinij (vreta rož) je zgorelo ob požaru v tovarni El Realconel v bližini španske Valencije.

Najmanj 3000 izurjenih pilotov so izgubili Angličani in Amerikanci v prvih 26 dneh junija, piše nemška »Montagspost«.

Turški državljani, poročeni s tujkami, ne bodo sprejeti v javno službo, piše turški list »Venisabah«.

Vse zasebne avtomobile so zasegle angleške oblasti v Siriji, Iraku in Iranu.

Kobilice v ogromnih rojih so se pojavile v mnogih grških pokrajinah.

1500 km dolg petrolejski vod so začeli graditi na Aljaski.

Rožempelskim žrtvam v spomin Strašna noč v vaseh med Liscem, Šumberkom in Kozjakom

Kako so tamkaj komunisti morili slovenske kmete in požigali slov. vasi

Kolikrat sem gledal s Kneške ceste ožgane židove rožempelskega pogorišča! Kakor strahovi stojijo ostanki Vavptove ter Trunkljeve hiše in drugih poslopij in spominjajo na grozo, ki so jo prestali Rožempelčani, Selčani, Krušičani, Knežani in druga okolica v noči od 8. na 9. sept. preteklega leta.

Kakor da bi se bili maščevalni duhovi stisnili v zakajene kote, čakajoč, da maščujejo tiste, ki so sicer mirno jesensko noč spremenili v noč groze, strahu in joka.

S težko slutnjo se je plazila jesenska noč po dolini sem ter tja na tiha naselja. »Nocoj pridejo belogardiisti. Le brez skrbi zaspite,« je rekel nekdo. Vendar se vaščani neke temne slutnje niso mogli iznebiti. Ze več noči so se možki umaknili iz vasi. Prav to noč pa so kljub slutnjam možki vedno ostali doma v vasi.

Na Mali Šmaran popoldne je šlo kakih 150 razbojnikov skozi Dobernič mimo Železnega čez Dol. Kamenje tja pod Kozjak. V gozdu pod Kozjakom so čakali noči. Vsi gozdni škrti in zli duhovi s Liscem, Kozjakom in Šumberko, ki so se kdaj tam okrog plazili in kdaj kakšnemu grešniku v teh krajih prisegli maščevanje, so to noč nastopili.

Ob desetih se je peklena igra začela. Vaska črta na Rožempolju je polna teh zverin. Srd in maščevanje se jim bere na obrazih. Nekateri skakajo na odre, senike in avisti ter z električnimi svetilkami stikajo za možskimi.

»Gorje mu, katerega dobimo v roke,« kričijo. Ljudje se silekajo po hišah in v grozi trepetajo. Streljanje je kakor v pravi bitki. Tudi v sosednjih vaseh trepetajo v grozi. Strelji odmevajo v globo noč.

»Žrtve morajo biti,« pravijo partizani. Pri Kojamčevih so vdrl v hišo. V zadnjem koncu dobijo očeta. Dati jim mora denarnico s 14.000 tisoč lirami. Toda to še ni dosti. »Vaš bog je rop, umor,« pravi komunistična himna. S prestreljenimi prsi obliži oče za vrati v veži. Luža črne krvi pomeži trda cementna tla.

Tako je padla prva žrtev.

Anton Novak

Ob hčere zahtevajo ključ od kleti. »Oče ga imajo,« odgovori hči. »Kaj se je z očetom zgodilo?« »Stari je že hin,« zagode komunist. Ko so pretaknili po hiši vse kote, vderajo v klet. Dva domača fanta sta bila v kleti. »Tu sem gotovo ne bo ničesar,« sta mislila.

In vendar! Enemu se posreči uiti s tem, da mahne z motiko po komunistu in si napravi pot.

Anton Novak pa ne more uiti. Kakšna je morala biti borba! Obledel je kakih deset korakov od hiše na trati, po roki obrezan, nekaj prstov odsekan, desna stran lobanje odbita, tako da se možgani vidijo — takega so našli zjutraj.

Druga žrtev

Dva Kojamčeva zalotijo, ko so stikali po odrh in senikih. Mlajšemu se posreči takoj uiti. Starejšega prepejajo, ker noče drugih izdati. Ko mu s puško dopovedujejo, kako ga bodo mučili, se mu posreči, da se izmuzne. »Hudič nam je ušel, ušel nam je hudič!« Zasedujejo ga ter pošiljajo za njim krogle in kletve. Kljub stopeni glavi in

krogli, ki jo je dobil v stegno, jim uteče. S težavo se privleče v Knežjo vas ter tako uide mučniški smrti.

Nočno grozo poveča še požar. »Rop, požig, umor,« pravi komunistična himna. Na vzhodnem koncu vasi se posveti. V kratkem so širi poslopja v ognju. Da vasi sredi vasi niso zapalili Visoko švigne plamen. Naravnost kvilku se vzpenjajo rdeči zublji. Visoko pod nebo letijo svetle muhe. Kako gorit! Vse gori: slama gori, les gori, trava, drevje gori, prst gori, tudi kamen gorit! In svetloba! To ni svetloba navadnega ognja. To je svetloba elektrike! Ze več tednov ni bilo dežja razen kakšna rosa ponoči. Daleč tja proti Doberniču, proti Babni gori, proti Trebnjemu sega sij. V Doberniču se vidi ura na zvoniku. Pobočje Liscem in Kozjaka je razsvetljeno. Marsikaj hudega sta že videla ta dva čestita dojenčka očena, slišala sta vzdih trpinov, bila sta priče divjanja turških tolpa, pa takih grozot še nista videla. Noč naravnost veličastna v svoji grozi!

Ali naj se ognju pripusti, da gospodari po mili volji? Kaj, če seže še po drugih poslopjih? Toda, kdo naj gasi, ko so partizani zažgali zno, da bi kaj možkih skupaj prišlo in bi jih v roke dobili?

Pri Lovrenovih družina kleče molit. Mlad mož drži v roki sv. razpelo; druge obrambe nimajo kakor božjo pomoč. »Srce Jezusovo, pomagaj nam!« Težke slutnje mučijo moža. Srce se krči. »O, da bi le še to noč kako prestali!« Toda... božja pošta so neizsledna. Božje Srce ga je zavarovalo tako, da ga je vzelo k Sebi!

Od vzhoda šine svetloba po vasi. Lovren gre na streho Jernačevega poda, da bi ga z namočeno rjuho zavaroval pred ognjem. Če se ta vname, gre vsa vas. Samo kakih pet in dvajset korakov je od ognja. Ze so komunisti pri njem. Takoj mora dol. »Roke u vis,« mu ukažejo in: »Bežite! Partizan ga zasleduje in že mu pošlje krogle v hrbet. Ranjeni zavije pri sosedu Skrunu mimo hiše na dvorišče. Tu onahne po gnojšču pred hlev in se zgrudi pred vrati vznak. Partizan pristopi — bil je Komatov iz Vel. Loke — nameri bajonet in žrtev zabode. Za dva prsta široka rana zazija na prsih. Na gnojšču so se poznale krvave lise.

Tretja žrtev: Lovrene Prunkelj! Kaj se partizani brigajo za to, da so zaklali nedolžnega in da je moral zapustiti ženo in otoka — dojenčka?

Partizanskim krvnikom še ni dovolj krvi. Tisti večer pridejo v hišo Jožeta Sirkca v Selcih. Nič ne pomagajo, da je v avastvu s Skrunčkom, iti z njimi in pustiti družino: ženo in tri male otroke. Ko so drugi pred nočjo umaknili, so ga s svari, naj beži. On se je pa tolažil: »Saj nisem nič hudega naredil.« Partizani ga niso dolgo zasledovali in so naredili z njim kratek postopek. Našli so ga drugi dan pred gozdom ob pešpoti, ki pelje iz Sela na Babno goro proti Selam. Imel je strel v sence ter globoko rano na ramli med ključnico, tako da bi lahko vtaknil dva prsta vanjo.

Tramovi na pogorišču dogorevajo, dim se lovi po nižje ležečih njivah in kotanjah, lahna jutranja sapa odnaša smrad pogorišča po okolici, dvoje

zogljenelih govejih trupov se pari v vročini med vročimi hlevskimi stenami. Pri Prunkeljevih niso smeli pred ognjem rešiti prav nič.

Na vzhodu je zarja napovedovala novi dan, ko so komunistični morilci zapustili pozorišče groze Rožempelj in Selce. Ni jim še bilo zadosti krvi. »Kri je zakrčila,« pravi partizanska pesem. Partizani zasli bes še ni bil nasičen. Ni čudno! Saj so se maščevali celo nad psi, ko so zvečer lajali po vase ob njihovem prihodu. Jernačevega so ustrčili, Komatovega se je iztrgal z verige in ušel.

Ena četa partizanov krene čez Dol. Kamenje mimo Železnega v Podliscem. Ni se dobro dan naredilo, ko obstopijo v vasi Podliscem hišo Franc Udoča. Ta se je ravnal na odpravljal od doma na sodarsko delo. Več tednov že ni prenočil val doma. To noč je bil doma. Po izdaji je prišel rabljem v roke. Vzeli so tudi hčerko Justino. Prehoditi sta morala svoj križev pot. Gnali so ju po hosti in

grmovju ter tokavah proti Volčjim jamam, pod Zalcem proti Dobravi sem in tja.

Popoldne proti 2. uri so se približali zopet domu v Podliscem in ne daleč od doma so očeta ustrelili. Dekle so izpustili, ko so jo mučili z grozjenji, ji nad glavo streljali itd.

Peta žrtev. Prvi večer po teh grozotah je bila vas kakor izumrla. Tri mrljice (Jož. Sirkca so našli šele drugi dan) so položili v krete, zabili in pustili same. Po noči so bile vasi Rožempelj, Selce in deloma Kamenje prazne. Podnevi so s strahom prihajale ženske živino opravljati. Možki so se potikali okrog, dokler niso stopili v selko ali trebanjško legijo. Delo na polju je počivalo. Pozno so spravili z njiv krompir, koruzo, ajdo.

Hoteli so zažgati tudi vas Sela. Ze je bilo vse pripravljeno za to. Pa jim je nekdo očital: »Vas zimo in pomlad smo vam dajali hrano in vse ste dobili na Selcih, kar ste zahtevali. V zabvalo nam boste pa zdaj vas požgali.« To je pomagalo.

Mislimo si grozo, če bi bile dve vasi hkrati v ognju!

Po takih dogodkih kakor je rožempelski in drugi, ki so zapisani s krvjo, je narod sprevidel, da mora seči po orožju, ako se hoče ohraniti še pri življenju.

9. septembra je iz Sela vse bežalo. Sele, ko je vojaštvo prišlo, so se upali vrniti.

Zgodilo se je, da je v turških časih kak janičar prišel v domače kraje ropat in morit. Podobno je divjaštva na Rožempolju in okolici organiziral domačin Tone Smole (p. d. Skrunček) iz Sela. Njegovi najbližji sodelavci pa so bili Komatov iz Vel. Loke ter neki Stane in Emil iz Ljubljane.

Toda nesreča je zločincem na petami. Ze dan 20. septembra so jim selesi legionarji dali nekaj povračila, ko so se z njimi spopadli na Rožempolju.

Partizani so pa pozneje lagali, da so v noč po Malem šmaru na Rožempolju morili in požgali — legionarji.

NOVI GROBOVI

V Dragomlju so pokopali Jožeta Kepica, v Predosljah pa Marijo Drempečičevo, Antona Basa in v Lovrenca Skofica. — V Novem mestu je umrl bivši kapetan Zdravko Znidar. — Pri Dev. Mariji v Polju je zapustil solzno dolino znani mesar in posestnik Ivan Benčina. — V Ribnici na Dolenjskem je mirno v Gospodu zaspala Malči Srebotnjak roj. Turk. — V Sinju je umrl o. Anzelm Kovčič, profesor na tamošnji frančiškanski gimnaziji. — V Ljubljani so odšli v večnost: Anton Košič, šolski upravitelj v p. Ivan Kiferle, drž. uslužbenec v p. Anton Lipovč, časnikar Otmar Frič, 89-letna upokojenka Frančiška Jalen roj. Primšar, Gostinčar Marija iz Zg. Šiške, France Gartus, upokojeni šolski upravitelj Ivan Zupančič in posestnica Frančiška Treven. — Naj počivajo v miru! Preostale tolaži Bog!

»Domoljub« bo mogel izhajati tako skrbno urejevan kakor dosedaj le, če bo vsak plačal naročnino zanj!

Kaj je NOVEGA

d 60 letnico svojega rojstva je preteklo soboto 3. t. m. obhajal »Slovenčev« urednik g. Viktor Čenič. Delavnemu slovenskemu katoliškemu časnikiarju in plemenitemu ter dobro srčenemu možu tudi »Domoljube« izreka svoje iskrene čestitke ob tem jubileju!

d 50-letnico svoje nove maše je obhajal v lepi cerkvi pod Fajtovim hribom župnik in dekan g. Valentin Pipan. Gospodu zlatomešniku, rojenemu v škofji Loki, kliče mo pristočno: Na mnoga letal!

d Šestdeset let je poteklo v četrtek, 1. julija, odkar je bila posvečena cerkev Srca Jezusovega, ki je edina gotova hiša božja v Ljubljani. Cerkev Srca Jezusovega upravljajo misijonarji sv. Vincencija Pavelskega in je znana posebno po svoji lepi notranji opremljeni, razsvetljavi in veličastni vsakoletni procesiji na veliko mo jutraj. Šestdesetletnico lepega svetiliša so slovesno proslavili.

d Te dni sta imela prvo sv. mašo gospoda Franc Švara in Franc Srebrnič, zadnji v Medani. Želimo obilo uspehov in božjega blagoslova!

d Ob grobu sv. Petra. Na večer pred praznikom sv. Petra je po starem običaju papež Pij XII. odšel v vatikansko baziliko, ki je bila za javnost zaprta, da bi molil na grobu cerkvenega prvaka. Potem ko je zmolil rožni venec, je papež stopil v grobnico in blagoslovil posvetilni kamen, ki ga bodo na vidnem mestu videl v svetilišču. To svetilišče bodo s prispevki vernikov vsega sveta postavili v Valle Giulia v spomin 25. obletnice, odkar je papež Pij XII. posvečen za škofa. Posvečeno bo sv. Evgeniju, po katerem nosi papež krstno ime. V kamen, ki so ga izkopali iz vatikanske grobnice v bližini groba sv. Petra, so vrezali napis, ki spominja na ta dogodek.

d Strela je udarila v zvonik cerkve v Nemški vasi, raznesla strelodvod in vdrla v cerkev, kjer je razbila dva podporni stebra, obenem pa poškodovala tudi notranjost. V tem času sta bili v cerkvi dve ženski ter je od strele okrušeni kamen zadell Nežo Češarkovo iz Nemške vasi ter ji povzročil na nogi globoko rano.

d Žrtve strela. Nedaleč od Koščeve gostilne, ki stoji na koncu ljubljanske Opekarske ceste in kjer se ta odcepi v pot na Rakovo jelšo in v Cesto dveh cesarjev, v bližini delavske kolonije je vedril Jakob Avšič, 45-letni brat gospodarja Avšiča iz Sneberja št. 9. Pod visoko jelšo je stal z vozom in konjem. Poleg njega je bil 11-letni delavčev sinček Janez Škerlj, stanujoč na Cesti dveh cesarjev, ki je pomagal Avšiču. Udarila je okoli 14.15 strela in ubila oba s konjem vred. Poklicani so bili reševalci, ki pa niso mogli pomagati. Jakob Avšič in Janez Škerlj sta bila mrtva. Ubit je bil nad 23.000 lir vreden konj.

d Zadržana zveza v Ljubljani je imela lani včlanjenih 244 zadržanih in je izkazala čistega dobička 9718 lir. — Zveza slovenskih združenj je imela v istem razdobju včlanjenih 140 združenj in čistega dobička 7300 lir.

d Ljubljanski ponesrečenci. Novak Andrej, 52-letni zasebnik, je padel z voza in si zlomil desno nogo. — 49-letni delavec Peter Volkin je bil zaposlen pri nakladanju tramov. Tram mu je padel na levo nogo in mu jo zlomil. — Zorman Marjan, 5-letni sinček uradnika, je med igro padel in si zlomil levo nogo. — Mavec Franc, 65-letni upokojeni železničar, je padel s stola in si zlomil levo nogo.

d Velike povečane fotografije po vsaki sliki izdeluje lično in solidno FOTO BEM, Ljubljana, Wolfova 6.

d Policijska ura je od 29. junija dalje v celi pokrajini od 22 zvečer do 5 jutraj. Javni obrati in javna zabavišča se zaprejo ob 21.30. — V Ljubljani pa je policijska ura od 23 do 5 jutraj.

d Kokoši in kunce ne bodo vključili v štetje. Ministrstvo za kmetijstvo je izdalo dopolnilno pojasnilo, po katerem bodo prešteli samo konje, govedo, prašiče in ovce. Manjše živali zlasti kokoši in kunce ne bodo vključili v štetje.

d Vojaško sodišče v Ljubljani je te dni obsojilo trgovca Čekada Andreja zaradi kopicenja blaga itd. na 11 let zapora in 160.000 lir denarne kazni. Vontino Julija zaradi kopicenja blaga in neprijave 3278 m manufakturnega blaga na 3 leta zapora in 50.000 lir denarne kazni. Jakila Emila in Jakila Marka na 7 let zapora in 100.000 lir denarne kazni.

kazni zaradi kopicenja blaga in kršitve predpisov o zbiranju in prodaji kože, Novaka Jerneja na 2 leti zapora in 4000 lir denarne kazni (igre za 252 kg zaplenjenega tobaka). Sodišče je izreklo tudi zaplenitev vsega, pri obtožbenih najdenega blaga, vrednega najmanj 2 milijona lir.

d Za dva zalca je dobil štiri leta težke ječe v italijanski Apuaniji Massi 50-letni Arisante Pucci. Neko majsko noč je namreč med letalskim alarmom ukradel kmetu Silvu Monteju dva kunca.

d Nesreča ne počiva. Levico si je zlomil Rudolf Potnik, 24-letni mizar iz Ljubljane. — Pri padcu s črneše si je zlomil levico ključnine Edvin Peškulin, 17-letni krojaški vajenec iz Ljubljane. — Pri sekanju dreves je 28-letnega drvarja Znidaršiča Leopolda iz Gaberjev pri Novem mestu velika bukev pokpala pod seboj in mu nevarno stisnila prsni koš. — Pri padcu z voza si je zlomil noge 7-letni šolar Kozlevec Martin iz Vinjega vrha. — S koso se je nevarno vsekav v levico 24-letni hlapec Andrej Megušar v Zlatkoncih pri Metliki. — Pri padcu z voza si je zlomil levico 16-letni posestniški sin Segula Jernej iz St. Janja. — Sod se je zvalil na 55-letnega Franca Pelhana iz Ljubljane in mu prizadel hude notranje poškodbe. — Pri padcu sta si zlomili nogo 80-letna Marija Zorman in 37-letna delavka Ivanka Babnik iz Ljubljane.

d Kazenskošof mons. Karlo Margotti je nedavno obiskal tamošnje ženske zapore in v kazniliščih obhajal vse kaznenke, okoli 90 po številu. Po službi božji so ugledni meščani obdarovali kaznenke s primernimi darili.

d Iz letopisa junaških športnikov. Italijanski narodni olimpijski odbor poroča: športnikov je umrlo junaške smrti 662, odlikovanih za vojaško hrabrost 466, z zlato kolajno 52, s srebrno kolajno 209, z bronasto kolajno 110, z vojnimi križcem 95. Ta junaški seznam še ni popoln.

d O nujno potrebnem nadaljevanju vojne do zmage je govoril na rimskem Campidogliu na Tellovo italijanski senator Giovanni Gentile.

d Nov vojni red je stopil v veljavo s 1. julijem na dolenjskih železniških progah. Podrobnosti na postajah.

d Nekaj podeželskih nezdov. Po raznih krajih na Dolenjskem je sedaj nastopila doba za obiranje češenj, ki so ponekod dobro obrodile. Pri obiranju

»Quo vadis«

zgodovinski roman iz prvih časov krščanstva — v novi izdaji in novi obliki.

Sloviti roman poljskega pisatelja Henrika Sienkiewicza, ki moštarsko popisuje propadanje pokanskega Rima in zmagovitost nastop mladega krščanstva, je pri nas zelo poznano delo. Skoraj ga ni človeka, ki bi mu bila neznana gniljiva zgodbica o krščani ljubezni med krščansko kraljico Ligitjo in med mladim rimskim plemičem in izobražencem Vintilejem. Kdo ne ve za ime Ursula in Hilona; komu se ne bi smilil po svoje dobri in plemeniti pogan Petronij, ko gre s svojo zvesto sužnjo Euniko v prostovoljno smrt. In kdo ne pomeni strahotnih prizorov o mučenju kristjanov na zapoved cesarja Nerona, kdo ne ve za žive plamenice, ki si jih je za mučenje prvih kristjanov izmislil Tigelin?

To znamenito delo bo prihodnji mesec izšlo v novi izdaji in novi obliki, namreč kot roman v slikah, tako kakor je že izhajal v dnevniku »Slovenski dom«. Vsa pisana snov, ki človeka že zgolj z besedo podana tako zagrabi, bo v tej knjigi prikazana v moštarskih slikah risarja J. Beraneka. Nov »QUO VADIS« bo debela knjiga, velika kakor pol strani »Domoljub«, obsegala bo 216 strani samih slik. Tiskana bo na dobrem, močnem papirju, vezana pa mehko (kakor knjige »Slovenčev« in »Domoljub«) ali pa trdo v polplatno. Nekatere izvedbe bo pa tiskanih na najboljšem papirju ter vezanih v celo platno.

Ker bo ta znamenita knjiga izšla samo v omejenem številu izvodov, opozarjamo bralce »Domoljub«, naj si jo zagotovijo v prednaročbi. Naroča se v uredništvu »Slov. doma«, Ljubljana, Ljudska tiskarna. Mehko vezana velja 32 lir, v pol platno vezana 45 lir, najboljša izdaja pa 85 lir. Za naročilo zadostuje dopisnica. — Osebnost lahko naročate v upravi »Slovenskega doma« v Ljudski tiskarni — priložje.

češenj sta se primerili v Zagradcu kar dve nesreči. Ko je obiral češnje, je padel z drevesa 20-letni sin posetnice Jože Globokar. Dobil je hudo poškodbo na glavi, da je moral iskati zdravniško pomoč v ljubljanski bolnišnici. Enaka nesreča je doletela 56-letno posetnico Terezijo Papežovo, ki pa si je pri padcu s češnje zlomila levo nogo. — Pri padcu si je zlomila levo nogo 5-letna posestnikova hčerka Cveta Šemetova v Žalni.

s 1300 inženirjev je dala od 1. 1919 do letos zagrebška tehnična fakulteta.

s 1300 mladeničev in deklet nemške narodnosti bo pri letošnji žetvi zaposlenih v Banatu, piše belgrajski nemški dnevnik.

Okrog sosedov

s Jubilej valjevskega g. župnika. Valjevski župnik g. Valentin Bertonec je 3. junija praznoval 25-letnico svoje prve maše. Valjevski Slovenci so mu ob tej priliki darovali v spomin dve lepi umetniško izdelani plaketi, ki sta ju izdelala tov. Jakob Gospodarič, ravnatelj meščanske šole v pokouju in blagajnik slovenske kolonije, in Boris Kos iz Maribora. Posebna deputacija slovenske kolonije in mladine mu je izročila plaketi. Slavnostni govor je imel pisatelj in kaplan iz Beograda g. Joža Vovk.

s Jagnjeta letošnje prireje je prepovedala klati pristojna oblast v Bosni in sicer do konca tega leta. Na ta način hoče oblast pospešiti obnovo ovčarstva.

s Umrli je v Kranjski gori znani nadlovce Mihael Ojcl, star 75 let. Bil je oče 16 otrok, katerih jih živi še 11. Svojo lovsko službo je opravljal do zadnjega časa, dokler ga ni bolezen položila na posteljo.

s Mesto je postalo srbsko Kraljevo.

s Proti hrvatskim odmetnikom. »Hrvatski narode je te dni objavil uradno sporočilo o nadaljevanju uničevanja odmetnikov v krajih južne Hrvatske in na žrnogorskem področju. Sporočilo navaja, da nastopi nemških oboroženih skupin proti odmetnikom dobro napredujejo v hitrih borbah, ki so bile v zadnjem času v žrnogorskem gorovju. Mesto Savnik, glavno oporišče nasprotnika, je že padlo v roke nemškim vojaškim edincem. Uradno sporočilo nadalje navaja, da so planinski lovci SS oddelkov s pomočjo oklepnih vozil in letalstva v naglem naskoku zavzeli močno utrjene odmetniške postojanke, zasedli več prelazov in mostov in pri tem prizadejali nasprotniku, ki se umika v zasnežene durmitorske planine, hude izgube.

s V južnih krajih Hrvatske prinašajo kmetje v mlino že letošnji ječmen, ki je precej dobro obrodil.

s Najstarejši Belgrajčan 103 letni bivši branjevec Rista Panunović je odšel te dni v večnost.

s V ukrajinskem Kijevu se je smrtno ponesrečil mehanik Ivan Dimnik iz Razvanja.

s Zaradi preskrbe sirovina za izdelavo novega železa, smejo hrvatski trgovci prodajati novo železo samo proti potrdilo, da je kupec oddal določeni ustanovi pol kilograma starega železa za 1 kg novega.

s Orodje na kredit. Hrvatsko ministristvo za narodno gospodarstvo je poslalo velikima župana Sana in Luka 1500 motik, 1000 kos, 1200 osel, 750 lopat, 200 sprov, 150 sekir in 150 žag, ki so jih razdelili med tamošnje siromašne kmetje. Kmetje orodja niso dobili zastojni; plačati ga morajo po današnji ceni v treh letih.

s Posebne popravilnice za čevlje so odprti v Zagrebu, Osijeku, Sarajevu, Banja Luki, Mostaru, Dubrovniku in v ostalih večjih hrvatskih mestih. Popravili bodo čevlje hitro s posebnim ozirom na zdravstvo, brez nakaznic in poci. Popravilnice bodo razpolagale tudi z novo vrsto trpežnega in zdravega polpodplata.

s 190.000 članov ima Uradniška nabavljajna zadruga na Hrvaškem.

s Za poveljnika ustaških žena na Hrvatskem je bila imenovana profesorjeva žena Irena Javorjeva.

s Uredbo o ddaži žitnega pridelka za leto 1943. je izdala srbska vlada. Po tej uredbi bo za vsak okraj določena skupna količina, ki jo bo treba oddati osrednjemu uradu za žito. To količino bodo okrajna oblastva razdelila na posamezne občine, ki bodo vsakemu pridelovalcu na temelju količinskega prispevka predpisale, koliko žita mora oddati.

s Požar je upepelil gospodarska poslopja domačije Maksa Meska, nečaka pisatelja Ks. Meska v Lohoncih pri Sv. Tomažu blizu Ormoža.

31.

Kapitan Kolenso.

»Kaj pa naj naredimo z zrakoplovom, gospod? Videti je prav tako, kot bi vlekli kita za seboj,« je sopihal mornar za menoj. Da, to je bil glas in obraz mornarja v čolnu, ki je sedel tam in krmari čoln. Glas mu je res da zvenel angleško, toda v obrazu ni bilo ne ene poteze, ki bi o njej lahko rekel, da je angleška. Moška sta imela, bi rekel, kakih štirideset let; bila sta osivela in koža jima je bila okoli oči nagubana od življenja na morju. Ko pa sem se ozrl še po najsprednjih treh veslačih, sem opazil, da so si bili po obrazih in postavi podobni starejšima tovarišema, čeprav so bili še mladeniči. Vsi so bili suhe postave, podolga-stega resnobejnega obraza, zagorele polti in do-brodušnih oči — z eno besedo, Don Quijote de la Mancha razne starosti. Opazil sem tudi, da so nosili vsi, stari in mladi srebrne uhane v ušesih.

Naposled so potegnili vesla v čoln in pri-stali smo ob ladji. Ko sem plezal po lestvi na ladjo, me je nekdo prijel na vrhu za roko, drug možak visokega stasa v ohlapnem modrem suk-nju in platnenih hlačah mi je vljudno pomagal na krov. Bil je star možak, sključen in sla-boten, po dostojanstvenem vedenju gospodar ladje, po izrazu svojega obraza pa očito oče cele družine. Vzel je čepico z glave in nas pozdravil z imenitno, pa — še zdaj se spominjam — trdno vljudnostjo.

»Mlačna prigoda to, gospodje.«
Zahvalili smo se mu, kot je bilo primerno. »Zelo me veseli, da sem vam mogel pomagal. Prevozna ladja tamle na oni strani bi vas komaj v dvajsetih minutah ujela. Signaliziral sem ji že in vas bo peljala v Falmouth nazaj.«
»To je ugodnost, ki jo bodo moji prijatelji sprejeli z veseljem,« sem odgovoril. »Toda jaz nimam namena, da bi se vrnil.«

Možak je molčal in pretehtaval moje be-sede očitno iznenaden, vendar se je vljudno potrudil, da jih razume. Njegove oči so zle sivo in pošteno, skoraj da bi rekel, otročje po-steno, vendar so bile ob robu šarenice brez soja in nekam prazne, kot bi bil svet in njegov vr-vež daleč od njegovih skrbi.

»Bojim se, da vas ne razumem popolnoma dobro.«

»Slišite,« sem rekel, »čeprav domnevam, je ta ladja tukaj ena tistih slovitih poštnih ladij iz Falmoutha, je li?«

»Kar se tega tiče, gospod, imate prav, a vendar spet nimate prav. Nekoč je res bila poštna ladja in smem reči, da tudi prav slovi-

»Vzemite me s seboj kot potnika, gospod ka-pitan; nočem reči kot vojnega tovariša, kajti malo razumem o pomorskem vojskovanju. Ven-dar vam lahko plačam —« Nervozno sem segel z roko v prsi in blagoslovil Floro, ki mi je zavila bankovce v omot, ki ni propuščal vode.

Pomislijal se je, omahoval do kajitnih stop-nic in zaklical dol: »Suzana! Prosim, pridi za trenutek na krov! Eden teh gospodov bi se rad peljal z nami kot potnik.«

Temnooka ženska srednjih let je pomolila glavo s stopnic in se ozrla proti meni.

»Kako pa je oblečen?« je iznenada vprašala.

»Gospa,« obleka je plesna. Kar se pa tiče reda na ladji —«

Kar na kratko mi je presekala besedo. »Si mu povedal, oče?«

»Ne, nisem. Vidite, gospod, povedati vam moram, da bomo bržkone padli sovražniku v roke.«

»Reči rajše, prav gotovo,« mu je Suzana segla v besedo.

»Gotovo. Pravim torej, da gotovo. Pošteno vam ne morem drugače povedati.« Pogledal je hčer. Ona je prikimala.

»Vrag vzemi tvojo poštenost!« sem si mislil sam pri sebi, želodec pa se mi je upiral proti temu na zunaj imenitnemu, pa strahopetnemu morskemu ropanju. »Veste,« sem rekel laska-je, »Imeli bomo pač posla s Francozi ali, reci-mo, z Amerikanci. To hočete reči, kajne?«

»Da, z Amerikanci. Resnično.«

»Potem vam jamčim, da jim bomo že po-kazali. Pojdite no! Vi, nekdanji kapitan pošne ladje!«

Umolknil sem ves začuden nad stališčem, ki me ga je prisilil zavzeti. Pogled, ki se je bil obrnil od mene do Suzane, je še vedno pričal o starikavi neodločnosti.

»Ne morem vam pojasniti, gospod. Posledi-ce — Prekinil je svoje besede in me prosil vnovič: »Bilo bi mi ljubše, gospod, če ne bi si-lili v mene.«

»Pa vendar silim,« sem odgovoril svojega-lvo kot mla. »Če vžle vsemu še vedno zahte-vate, da se peljem s prijatelji nazaj, morate zbolnati svoje mornarje, da me vržejo dol po lestvici. Zdaj imam dovolj. Prosim samo še, da mi daste papir, pero in črnilo, ker bi rad napi-sal pismo in ga oddal na kopno na pošto.«

Zdaj me je Suzana povabila, da bi šel za njo. Splezal sem po stopnicah v glavno kabino, popolnoma nov prostor, kjer sva izenaadila dve čedni mladi ženski pri domačem delu. Urno ste pospravili svoje delo, se mi priklonili in izginili na namig Suzanin, ki me je prosila, da naj se-dem, in položila pred mene vse potrebno za pi-sanje.

Na obeh straneh kabine so bila vrata iz ma-hagonija, ki so držala v spalne kabine. Vse se je svetilo, opaž, bakreni držaji, ploče vrat, da bi se človek lahko obrnil pred njimi. Ampak čemu so vse te ženske na krovu roparske lad-je? To mi je šlo ves čas po glavi, ko sem pre-skušal pero ob nohtu svojega palca in se pri-pravljaj, da napišem prvo svoje ljubavno pismo:

»Predraga moj!«

Te vrstice ti pišem z vso svojo ljubeznijo, da ti sporočim, da se je zrakoplov varno spustil dol in Troj Anne je na krovu —«

»Gospica Suzana, kako pa je ime naši ladji?«

»Ime ji je Lady Nepean, ji je ime, jaz pa sem omožena žena, mati šestih otrok.«

»Čestitam, gospa,« sem rekel, se priklonil, in nadaljeval svoje pismo.

»Na krovu ladje Lady Nepean, pošne ladje iz Falmoutha, namenjene čez morje —«

»Oprostite, kam pa, za vraga, se peljemo?«

»Proti obali države Massachusetts, mislim. Mladi gospod, poslušajte moj svet in vrnite se nazaj.«

»Gospa,« sem rekel po nekem iznenadnem notranjem nagibu, »Francoz sem, ki sem pobeg-nil iz ujetništva.«

Ko sem na ta način sežgal ladje za seboj,

kakor se to pravi, sem se naslonil na svojem stolu nazaj in obadva sva se gledala.

»Pobegnili,« sem nadaljeval in še vedno upi-ral oči v njune, »in imel nekoliko denarja v žepu, zapustil pa svoje srce. Tole pismo pišem pravi hčeri Škotske, ki jo branim v svojem sr-cu. No, kaj mi boste zdaj rekli?«

»Veste,« je odvrnila zamišljeno, »čudovita so pota Gospodova. Morebiti je lažje za vas.«

Vse je kazalo, da je imela družba na ladji navado govoriti zagonečno. Prijel sem spet za pero.

»Kam pa, za vraga, se pelješ?«

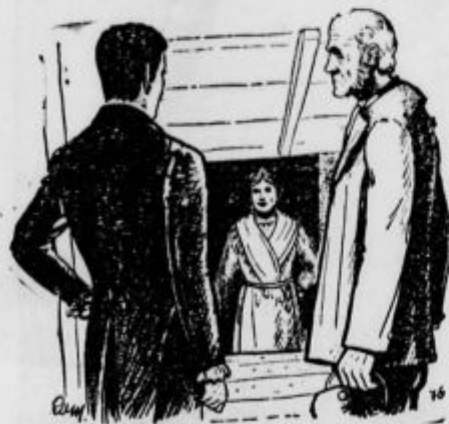
»— proti obali države Massachusetts!«
Združenih držav ameriških, od koder se upam v kratkem vrniti na Francosko. Čeprav prejeml od mene to pismo, se vendar bojim, draga moja, da jaz ne bom mogel nekaj časa prejeti nobe nega. Vendar mi piši, čeprav le eno samo be sedo: »Ljubim te, Anne, in daj pismo gospodu Robbieju, ki ga bo poslal gospodu Romainu, ki ga pa spet lahko vtibotapi v Pariz, Rue de Fournelle 16. Naslovijeno naj bo na vdovo Ju-pille, za tistega kaprala, ki je bil nekoč hvalil njeno belo vino. Se ga bo že spomnila, saj vo-jak, ki se je upal hvaliti tisto vino, pač zasluži, da se ga spominja edine,« med vsemi franco-skimi četami. Če bi se pri lebi oglasil mlad člo-vek po imenu Rowley, se lahko popolnoma za-nesel na njegovo zvestobo in udanost, na nje-govo razumnost pa nič kaj posebno. Zdaj pa za-ključujem — čoln čaka, da vzame pismo seboj, poljubljaj ime Flora in se podpisem, dokler ne pridem ponjo in jo vzamem seboj za vse večne čase — kot njen ujetnik
Anne.«

V resnici pa sem imel še drug vzrok, da sem končal to pismo in ga hitro zapečatil. Lad-ja se je zibala sicer rahlo, pa vendar za mena toliko, da se mi je v zadulhem ozačju začelo že vrteti v glavi. Odlutal sem na krov, kamor sem prišel ravno še ob pravem času, da sem stisnil roko svojim tovarišem in izročil pismo Byfieldu s prošnjo, da ga odda na pošto.

Kapitan Colenso je opazil, da se ne poču-tim dobro, pa mi je svetoval, da naj grem v svo-jo kabino in se vlečem. Ko sem mu osorno od-govoril, me je prijel rahlo za roko kot svoje-glavega otroka in me peljal v ladjo. Zame je prišel strašen čas, vendar je manjkalo celo po-tem, ko je bilo vse minulo, mojemu že izbolj-šanemu teku vsako veselje do življenja. Tajin-stvena meglja se je zgrinjala nad Lady Tre-pean, jaz pa sem se potikal po krovu kot bi me tlačila mrova in vse mogoče misli so mi rojile po glavi. Najprvo naj povem, da ni bilo na ladji nič manj kot osem žensk, število, ki se ni dalo na noben način spraviti v eklat s posli kaper-ske ladje; bile so same hčerke, snabe in vnu-kinja kapitana Colenso. Od moških, katerih je bilo triindvajset so se vsi oni, ki jim ni bilo ime Colenso, pisali Pengally, večina njih pa so bili zagrizeni možje s kopne zemlje — to je bilo videti po njihovem čmerikavem obrazu in ne-rodnom kretanju in hoji — moške, ki so prišli naravnost z dela na polje, čeprav ni bilo na njih nobenega znaka poljedelskega dela in svo-žep z rakla.

(Nadaljevanje prihodnjik.)

32

»Kako pa je oblečen?«

ta. Oči so se mu ozrle kvišku, se spet pove-sile in nekam prijazno ravnodušno obstale na meni. »Toda stari ladijski prapor je zavil, ka-kor vidite. Zdaj pluje na lastno nevarnost in po posebnem naročilu.«

»Ladja, ki lovi druge ladje, kapitan —«

Kolenso.«

Iz gasilskega udejstvovanja

Svoječasna blagoslovitev gasilskega doma na Rakeku

Blagoslovitev gasilskega doma na Barju

Japonske gasilke v svojih pestrih uniformah

Prve sledove urejene gasilske službe najdemo že v drugem stoletju pred Kristusom. Za rimskega cesarja Avgusta je bilo v Rimu poleg zasebnih gasilskih društev bogatih športnikov, okrog 7000 cesarskih poklicnih gasilcev. V Nemčiji so pričeli ustanavljati gasilske organizacije že v 13. stoletju. Do leta 1851 je štela Nemčija samo 29 prostovoljnih gasilskih društev in eno poklicno. Zdaj je v vsaki nemški občini odlično urejena, z vsem potrebnim oskrbljena gasilska ustanova. Tudi slovensko gasilstvo se je v zadnjih 60 letih povzpelo na zelo visoko stopnjo, kar je dokazal tudi zadnji veliki gasilski kongres v Ljubljani leta 1939.

Gasilske vaje v Rimu ob prisotnosti Duceja

V Bootle na Angleškem so imeli nekoč gasilci vajo, pri kateri so se sam gospod župan spustili s strehe po vrvi, da bi dokazali njeno trdnost

KRALJIČEK

Ljudska novost. Področje France Premrl

Tedaj je stopil škrice korak naprej in odgovoril:

»Gospod Gabršček, to je zelo enostavno, kar vam hočem razložiti. Kar se tiče moje malenkosti, nisem tam sploh nič govoril, ampak je spal. Vetrnjak pa je ubogi revež, ki nima nikdar denarja in vedno sanja v denarju. Če ima nekaj grošev, že sanjari o tisočakih. V povečevalnem steklu postane vsaka mušica slon. In kar se tiče Brbljača, pa lahko vedo vsi poslušani gospodje, da je pač brbljač. Dajte mu petdeset krajcarjev, tedaj vam bo že v četrti uri brbljal o sto tisočih goldinarjev. Če pa sežete po njih, imate v roki pisan ništre. Mi vsi, kar nas je tukaj, bi bili bogataši, če bi imeli le tisočeri del denarja, o katerem je že v svojem življenju blebetal.«

»Ti salamenški škrice, ali me hočeš razžaliti? S teboj lahko še vedno štejem denar, tudi ob dvanajstih ponoči,« je rohnal Brbljač. »To lahko poskusiva, hehe,« se je posmejal škrice in potegnil prazne žepe iz hlač.

»Jaz hočem tudi šteti,« je zavpil Vetrnjak, »pri štetju denarja sem vedno zraven.«

In že je obrnil svoje žepe iz hlač; ti pa niso bili samo prazni, ampak sta imela oba tudi veliko luknjo.

Brbljač pa se je ponosno potolkel po žepu na prsih in zaklical:

»Tukaj so vedno bankovci doma; tokrat pa žal nisem mogel vzeti s seboj svojega denarja.«

Zopet je nastal smeh, in tudi sodnik se je dobrovoljno muzal. Odvetnik pa, ki mu je zadeva zašla na nezaželjeno pot, je srdito zavpil:

»Ti tiči so pijani. Kako je to? To je škandal, to je...«

»Gospod doktor, ali razumete latinsko?« mu je segel v besedo škrice; sin vino veritas — vino govori resnico.«

»Gospod sodnik, napravite komediji konec. Potepini naj se spravijo v ječo,« je zahteval odvetnik.

Na sodnikov migljaj so Vetrnjaka, Brbljača in škrice odvedli. Na vratih pa se je škrice še enkrat obrnil in zaklical z zanosom:

»Dobrin največja ni prostost.«

Sedaj je prišla vrsta na Kraljička kot glavnega obtoženca. Sodnik je zaslišal priče drugo za drugo in za izpovedjo vsakega posameznega je moral podati izjavo obtoženec. Nekoliko razburjen, toda z zmagošljivim dostojanstvom nedolžnega je zavračal ta prav naravno in zelo

Majda, ki se je bila usedla na stol in se skrila za hrbiti mož, je začela krčevito jokati. Tu je rekel sodnik:

»Gospodična, če se ne motim, ste obtožena nevesta. Kot taka imate pravico, da odklonite vsako izjavo.«

»Nič ni njegova nevesta! Nikdar ni bila!« je zarohnel pek Jakob. »Ima že drugo nevesto tam v Bači, h kateri zmeraj leta.«

Kraljičku je udarila v senca temna, čudna rdečica. V hipnem navalu jeze je izgubil oblast nad samim seboj in je zavpil peku v obraz:

»Gospod Gabršček, vi ste lažnik in mož, ki ne drži besede!«

»O sveti križ božji!« je vzdihnila Majda. Pek ni dolgo spravil iz sebe nobene druge besede kot: »Kaj! Kaj! Kaj!« in nato je zasopihal:

»Lopov, Vetrnjakov pobalini! Svoje besede boš moral še dokazati, še bridko se jih boš kesal.«

»Zakaj pač?«

»Da, dokazal bom,« je vpil fant, še bolj razvnet od jeze. »Vi veste tako dobro kot jaz, da nisem hodil nikdar za kakim drugim dekletom. Dali ste tudi svoje privolenje, da se poročim z vašo hčerjo. Če bi svoje besede ne prelomili, bi bila ne samo ženin in nevesta, ampak že davno poročena. Mož, ki svoje besede ne drži, je baba — ne, človek brez časti.«

Nastal je grozen hrušč in zmešnjava, tako da je imel sodnik opraviti, da bi vzpostavil zopet red in mir. Zvonil je z zvoncem in je zastavil Majdi vprašanje:

»Gospodična, kako ste se odločili? Ali hočete podati izjavo ali jo odklanjate?«

»Ne, ne odklanjam je,« je zaklicala deklica ježno in stopila pred sodnikovo mizo. »Izpraznjajte me.«

Namesto sodnika pa je stavil vprašanja odvetnik:

»Vaš stric, mojster Jernej, vam je izjavil, da vam je po oporoki nekaj izgovoril. Je li to res?«

»Da,« je odvrnilo dekle, »rekel je, da je zame poskrbel. Ni pa prišlo ničesar na dan.«

Razložila je nato, v kakšni zvezi ji je stric to izjavil.

»Majda,« je rekel Kraljiček sedaj z mehkim glasom, »meni je mojster Jernej zapustil hišo in podjetje, in če se poročiva, je na vsak način tudi zate poskrbljeno. Stric je gotovo tako mislil.«

Deklica ga je nevoljno ošinila s svojimi črnimi očmi, nato je težko zavzdihnila in ni nič več rekla.

Tu je vrtil odvetnik znova. »Gospodična, ali ste ostali ono noč, ko je mojster Jernej umrl, do jutra v urarjevi hiši?«

»Ne, odšla sem domov.«

»Zakaj pač?«

»Ker sem hotela iti domov,« je kljubovalo dekle.

»Govorite resnico, povejte vse. Mladenič vam je ukazal, da odidite.«

Ko ni dala deklica nobenega odgovora, je pek zarohnel:

»Ali boš priznala, Majda! Ta... ta človek te je silil, da pojdi domov, ti si mu pa predlagala, da mu pošlješ tja mene, svojega očeta, da mu ne bo treba biti samemu pri mrliču.«

»Da,« je dahnilo dekle.

»On je pa tvoj predlog trdovratno odklonil in izjavil, da hoče ostati na vsak način sam. Ni li tako?«

»Da... da.«

»Tu imamo sedaj stvar jasno na dlani. — Tič ni potreboval nikogar, najmanj pa mene, ker je hotel nekaj poiskati, in je tudi našel, kar je iskal.«

Ko je odvetnik poklical kot pričo nočnega policaja, je ta izjavil, da je šel ono noč večkrat mimo hiše Jerneja Godrnjača; in tu se mu je zdelo več kot čudno, da se je prikazala luč sedaj v tej, sedaj v oni sobi, nazadnje v delavnici. Tam je gorela luč do jutra.

Kraljiček, ki je še bolj pobledel, je pojasnil, da mu je mojster Jernej pred smrtjo naročil, da naj pregleda njegove načrte za sestavo neke umetne ure in naj jih dovrši. Te načrte je iskal, in ko jih je našel v delavnici, jih je več ur pregledoval. — Tožniki so bruhnili v bučen krahot in so vsi vprek hrumeli, da je to prazen, čisto neverjeten izgovor, ki ne more premotiti nobenega treznega mislečega človeka. Zdelo se je, da je začel po zadnjih izjavah priči in po slabotni Kraljičkovi obrambi tudi sodnik omahovati. Odšel je s pristavom in odvetnikom v stransko sobo, kjer so se dolgo, precej krepko pričkali.

Ko so se vrnili v sodno dvorano, je sodnik v izčrpnem govoru povzel ves potek razprave in končal z izjavo, da ni nobenih pravih dokazov za krivdo obtoženca. Kar je na razpolago, so samo možnosti, kvečjemu verjetnosti, nikakor pa ne jasni, neovrgljivi dokazi; zato mora pripoznati mladeniča za nekrivega, in s tem izreka nad njim po postavi oprostitno razsodbo.

Majda je tiho zajokala. Kraljičkov obraz se je veselo razjasnil, dočim so osupli tožilci mrmrali in na glas ugovarjali. — Odvetnik pa se ni dal ugnati. Po kratkem posvetovanju s tožniki je vložil proti sodnikovi razsodbi priziv na višje deželno sodišče. — Tu je bilo Kraljičkovo veselje na en mah zopet uničeno, smrtnobled se je vrnil nazaj pod ključ. Majda se je spustila v krčevit glasen jok.

Sedaj je prišel ubogi Kraljiček v mesto, kjer je ostal na deželnem sodišču zopet tri tedne v ječi in se je moral bati, da bo prišel pred porotno sodišče. To so bili strašno hudi dnevi, toda najbolj od vsega ga je trla misel na Majdo. Ni si mogel izbiti iz glave njenega čudnega obnašanja pri obravnavi v Gorjanskem. Kakšna je sedaj do njega? Ga li sovraži kot njen oče in njeni sorodniki? Ali dvomi tudi ona o njegovi nedolžnosti ali ga ima celo za krivega? Ne, ne, to je nemogoče. Zakaj je pa proti njemu pričala, čeprav je bila oproščena pričevanja. Ravno njena izjava je bila zanj najbolj obtežljiva. Ta bo tudi tukaj v mestu najbolj odločilna in mu bo najbolj škodila. Če bi se utegnulo zgoditi, da bi bil pripoznan za krivega, se ima za to predvsem Majdi zahvaliti. Tega bi mu ne bila smela storiti, če ga resnično in odkritosrčno ljubi, tako kot on njo... Pač, pač, ona ga ljubi srčno, iskreno. Zakaj bi pa sicer v Gorjansko pri sodni obravnavi tako bridko jokala? — Podlegla je le pod pritiskom svojega očeta in on jo je prisilil do izjave, deklica so pač silke... Če pa pride on, Kraljiček, na svobodo, kaj bo potem? Ali sme še na to misliti, da bi se z Majdo poročil, po vsem tem, kar se je zgodilo? Brezpogojno, na vsak način! Mojster Jernej je tako hotel in Majda mu je prisegla zvestobo. Sedaj je na preizkušnji, da ga resnično ljubi. Ko bo prost, bo zahteval, da se takoj sklene zakon, in v nobenem primeru se več ne vda.

(Nadaljevanje prihodnj.)

Je odgovarjal popolnoma dosledno.

Prepričevalno vse obdolžitve, in je dokazal kot nevzdržne, da ničeve vse razloge za sumničenje. Tudi na vsa zvijačna zamotana vprašanja, s katerimi ga je skušal odvetnik ujeti, je odgovarjal popolnoma dosledno, jasno in neizpodbitno. Odvetnik se je tu pa tam grizel v ustnice in je nemirno vlačil za veržico ure. Uvideval je pač, da se vsi njegovi napačni sklepi podirajo kot papirne hišice. Ko je pa zagledal jasen, hudomušen sodnikov obraz, je ježno zaklical:

»Niso že bile zaslišane vse priče. Hči gospoda pekovskega mojstra, gospodična tam zadaj, mora tudi podati izjavo.«

Iz življenja za življenje

Dečkom in deklicam!

V vaši dobi poskuša marsikdo marsikaj, da bi pokazal svojo moč in odločnost: Pri kopanju skače na glavo, pri telovadbi se vrli v veletetu, pa je vesel, da se je mogel pred drugimi odlično izkazati.

Važnejša pa kakor moč telesa je sila volje, ker brez volje se ne da vzgajati in krečiti telo. Notranjost človekova pa se brez trdne volje sploh ne da izobraziti ali preobraziti.

Tele strani vam naj pokažejo, koliko priložnosti imate povsod za vaje, da bi si okrepili voljo. Prav nič ni treba biti v zadrugi in iskati; samo začeti je treba — kjer koli in s čemer koli.

V človeku je zakoreninjena sila, ki hoče, da govornico resnico tudi tam, kjer bi si z malo lažjo mogli prihraniti veliko neprežitost — sila, da si krolimo jezo tudi, kadar nas tako kuha, da bi nas kar razneslo — sila, da premagujemo udobno malomarnost kakor jezdec divjega konja — sila, da zatajimo bolečino in zadušimo hotenje tudi, kadar se oglaš in čivka kakor mladi jastrebi, ki hočejo piče in utuhe... A moč je treba vaditi, sicer zakrni, in človek ostane slabši. Koliko slabše se krije za mogočnimi besedami in silnimi kretnjami!

Tudi ljubezen je sila. Kdor živi samo zase in misli le nase, kaže malo moči; samo zase je ima, oddajati je ne more. Kdor čuti ljubezen, je pa silen.

Ljubeznivo pomaganje v malem in velikem je zlasti sila žensk: žena in deklet. A mnoge ne vedo, kako bi to sile v srcu obudile, jo primerno razvile in udejstvovala. Ne poznajo načina življenja ter ostajajo svoje žive dni nezadovoljne, zadržane in nesrečne, kajti srečna more biti samo tista, ki zna osrečevati druge.

Tega se je treba zgodaj vaditi. Ta izbor primerov in zgledov je namenjen deklicam in dečkom od nekako 11. do 15. leta. Da bi jim kaj koristili!

Borba z jezikom

V stari Grčiji je bil red pobožnih in v skrbih razmišljajočih mož, ki so se imenovali »Pitagorejci«. Kdor je hotel k njim pristopiti, se je moral zaobljuditi, da bo molčal cela tri leta. Šele, če je prestal to preskušnjo, je dokazal, da je vreden njihove družbe. Kaj mislite, zakaj so mu stavili tak pogoj? Jaz mislim, da zato, ker na svetu ni nič tako težko kakor gospodovati svojemu jeziku. Kdor more to, dokazuje, da ima toliko moči nad samim seboj, da se mu sme tudi kaj več zaupati. On je svoboden človek in ne več hlapec svojih ust. Kaj pomaga vsa dobrotljivost, ako se zlobni jezik dobremu srcu ne mara pokoriti? Največ gorja in zmede delajo na svetu grdi jeziki. Zavoljo lahkomišelnih psovke včasih kdo koga ustrelji, in staro prijateljstvo se zlomi zaradi norih čvek. Ko sem pred letom v nekem razredu govoril o teh rečeh, je neka deklica globoko vzdihnila in rekla: »Oh, da! Gotovo je že sama doživela, koliko nadlog prihaja od nebrzdanih jezikov, in kako hitro uide nepremišljena beseda, ki nam je je potem žal. Ali ni hudo, da celo velikega človeka vodi taka mala krpica mesa? Mi ne bi smeli to dopuščati in bi morali vsako besedo, ki jo hoče jezik izpregovoriti, dobro pretehtati.

Spomnite se na razne priložnosti, ko preti nevarnost, da bi nam jezik ušel. Navadno je to takrat, kadar nas kdo razdraži in razjezi. Takrat rečemo marsikako, ki se ji pozneje silno čudimo, in je skoroda ne spoznamo več za svojo.

V jezi mislimo, da mora huda beseda ven, da nam bo potem lažje; v resnici nam je pa huše, in pogosto čutilno nepremišljeno naglo nesrečne ure vse življenje.

Veste, kaj je delal Julij Cezar, da bi se obvaroval nepremišljenih besed? Ako ga je imela jeza, je šel do dvajset in šele potem odgovoril. To je sijaino sredstvo, ki ga tudi vam priporočam.

Sedaj pa nekaj drugega... Zakaj bi žalili svojega sočloveka? In mi delamo to, kadar se šalimo na neprimeren način s tovarišem in ga pikamo, samo da bi se drugi zlobno smejala.

NAŠI VELIKI MOŽJE

Franc Seraf. Metelko

Metelkovo ime slovi v naši kulturni zgodovini prve polovice 19. stoletja kot ime pomembnega jezikoslovca, nabožnega pisatelja in šolnika. Rodil se je 1789 v Škočjanu pri Mokronogu. Višjo ljudsko šolo ali normalno in gimnazijo je obiskoval v Ljubljani in pri frančiškanih v Novem mestu, bogoslovje tudi v Ljubljani in je postal mašnik 1814. Nato je bil eno leto kaplan v Gorjah pri Bledu, potem pa od 1815 do svoje smrti stolni katehet v Ljubljani, kjer je ob nedeljah in praznikih poučeval tudi rokodelske in obrtniške učence v krščanskem nauku. Od 1815 do 1817 je bil obenem hišni gospodar in duhovni voditelj v bogoslovnem slemenšču pod ravnateljem Ravnikiarjem, očetom slovenske proze. Metelko je bil 1817 imenovan še za profesorja na novo ustanovljeni stolici slovenskega jezika na ljubljanskem liceju in je tukaj ostal za učitelja prav do 1849. Upokojen je bil Metelko šele 1857 in je tri leta nato v Ljubljani 1860. umrl.

Metelko je bil zelo izobražen mož. Poleg domačega jezika je znal še nemški, latinski, italijanski, grški, hebrejski, francoski in dobro razumel vse slovenske jezike. Zato je lahko dve leti po Vodnikovu smrti, za prvim našim pesnikom, poučeval na ljubljanski gimnaziji tudi italijanščino, prav tako je lahko za njim prevzel mesto prevajala uradnih razglasov v materinski jezik in je a prevodi pomagal tudi Kranjski kmetijski družbi in škofiškemu ordinariatu.

Ko je Metelko prevzel pouk slovenščine na stolici slovenskega jezika, je takoj začel misliti na primerno knjigo, ki bi jo lahko uporabljal tako učitelj kakor učenci. Od tedaj smo imeli sicer že več slovenskih slovnice, od Bohoričeve do Vodnikove, toda nobena ni bila primerna. Vodnikova ni bila dovolj znanstvena, Kopitarjeva iz 1809 pa prezanstvena, da bi mogla koristiti učencem. Zato se je Metelko odločil, da sam napiše uporabljivo slovnico za srednje in višje šole. Prav takrat pa se je veliki učenjak in Metelkov podpornik in voditelj Jernej Kopitar trudil za ureditev slovenskega pravopisa. V veljavi je bil namreč še zmerom Bohoričev črkopis, ki je za č, ž, in š rabil dve črki, Kopitar je pa hotel, da bi obveljalo načelo za en glas ena sama črka. In da bi uredili to vprašanje, ki pa ni zadevalo samo Slovencev, marveč tudi Hrvatse in Čeha, je Kopitar sklical 1820 na Dunaju

nekak jezikoslovni kongres, katerega so se udeležili Slovenci: Kopitar, Metelko, Kalister, Šlaker, Ravnikiar in veliki češki slavist Jozef Dobrovsky. Na tem sestanku je bil vprav Metelko določen, naj napiše nov slovenski črkopis. To nalogo je Metelko lepo združil s svojim prejšnjim načrtom — s slovensko slovnico. Že čez pet let, 1825, je izšlo to Metelkovo delo, nova slovenska slovnica, ki ji je bila podlaga seveda Kopitarjeva znanstvena slovnica in ki je bila v nji določena nova pisava za Slovence ter dobila po svojem očetu ime — metelčica. Toda nova pisava Metelkova je bila v veljavi v šoli in knjigah samo osem let, kajti z njo ni bil zadovoljen niti sam Kopitar, še manj pa Čop in Prešeren ter njun krog Čebeličarjev. Vnel se je ardit boj, tako imenovana črkarska pravda, za metelčico in proti nji. Metelka so podprli posebno Janežičev in tudi še sedanji Breznikovim slovenskim slovnici za srednje šole.

Prav tako je imel Metelko veliko uspeha s svojimi predavanji slovenščine na stolici v Ljubljani. Predavanja so bila obvezna predvsem za bogoslovce in tako ni čudno, če se je pod Metelkovim vodstvom s slovenskih prične kmalu začela glasiti čistejša in lepša slovenščina kot pred njim, in postopen napredek je kmalu opaziti v slovenskih knjigah, posebno nabožnih, ki so jih vprav Metelkovi učenci začeli zelo marljivo pisati.

Metelko je bil tudi sicer delaven. Tako je sestavil nekaj seznam slovenskih krajev in ta je potem služil sestavljalcem slovenskih zemljevidov. Spisal je tudi zgodovino slovenskega slovstva, pa je ni nikoli objavil. Podpiral je pri delu nabiralce slovenskih narodnih pesmi, posebno Korytko. Kot član Zgodovinskega društva je pogosto bral svoje jezikovne in književno zgodovinske članke in razprave. Sam je napisal tudi večje število nabožnih knjig. Svoje veliko premoženje pa je zapustil vse v dobrodelne namene in tako posebno koristil poznejšim slovenskim študentom.

»Fran Josip I.«

Iz Budimpešte poročajo, da bo Madžarska dobila večje število donavskih ladij, ki so pred prvo svetovno vojno pripadale Madžarski in so bile leta 1918. pridružene bivši Jugoslaviji. Med temi ladjami je znani razkošni parnik »Karadjordje«, ki je prej nosil ime »Fran Josip I.« Označeni parnik bodo pod starim imenom zopet uvrstili v madžarski rečni plovni park.

Nemško zdravilišče v slovaških Tatrah

Vodja nemške narodnostne skupine na Slovaškem je sklenil zgraditi v Tatrah zdravilišče, kamor bodo predvsem pošiljali jetične nemške otroke. Na Nemce, živeče na Slovaškem je bil izdan poziv, naj zbezo v ta namen v enem mesecu 500.000 kron, da bodo na razpolago za

Ali ako koga celo sramotimo zavoljo pokvečenosti, ki je ni sam kriv, ali pa zaradi napake, ki se le že sam strmuje. Iz svoje šolske dobe vem: Tako je, da bi počil, ako bi moral zase obdržati. Kaj smešnega samo zato, ker bi to tovariša razžalostilo... A pogosto izgubi kdo svojega najboljšega tovariša zavoljo ene same zlobne šale; saj je smeh včasih krutejši kakor graja. Pogoltni rišiti besedo ali pa vsaj brzdati jezik, dokler se nisi ozrl in pogledal, ali ni koga blizu, ki bi ga mogel razžaliti. To zahteva kultura srca.

začetna dela zadostna denarna sredstva. Med Nemce bodo razdelili 5000 deležev po 100 slovaških kron.

Mesečno obračunavanje mezd

Številna madžarska podjetja so uvedla po nemškem vzorcu štiritedensko obračunavanje tedenskih mezd. To je prineslo znatno razbremenitev dela v vpoštev prihajajočih uradih. Za delavce štiritedensko obračunavanje ne pomeni, da dobe sedaj mesečne plače. Na izplačalni dan jim namreč kot doslej kot predplačilo (predjem) plačajo tedensko mezdo, knjigovodstveni končni obračun zaslužka, dajatev in odbitkov pa izvrše na štiri tedne.

Živeža bo dovolj

Te dni je govoril nemški propagandni minister dr. Gubbels v Wuppertalu in je povedal tudi sledeče: Evropska celina je manjša kakor severnoameriška, a pridela mnogo večjo količino živil. V zadnjih petih letih je bilo stanje glede pridelka najnujnejših živil v vštetim ruskim zasedenim ozemljem v primeri s stanjem v Severni Ameriki naslednje: žita pridelajo v Evropi 150 milijonov ton, v Ameriki 115 milijonov ton; mesa v Evropi 11 in pol milijona ton, v Ameriki 8 in pol milijona ton; sladkorja v Evropi 7 in pol milijona ton, v Ameriki 2 in pol milijona ton; krompirja v Evropi 156 milijonov ton, v Ameriki 12 milijonov ton.

SPORTNIK TOMAŽ PRIPOVEDUJE

o šestdnevni dirkah

Velemešta imajo svoje mikavnosti in posebne znamenitosti. Življenje v milijonskih mestih poteka hitreje, trgovina je velikopoteznejša, muzeji so nakopičeni z redkimi predmeti z vseh koncev sveta, v operah in dramah nastopajo umetniki mednarodnega imena. V velemeštih je vse drugače: in tudi v športu imajo svoje posebnosti, ki jih drugod ne vidite. Takšna znamenitost so na primer šestdnevne dirke.

Kadar se kolesarji umaknejo v svoje palače — v vsakem velemeštu je vsaj ena športna palača — tedaj se dvignejo tisoči navdušenih privrtašev kolesarskega športa; šest dni potem govori ti ljudje samo o kolesarskih dirkah. Takrat postane vse drugo nezanemljivo in vse prosti čas presedijo v kolesarskem gledališču. Navdušujejo se za plačane dirkalce, ki se podijo na kolesih od zore do mraka pa od mraka do zore.

V dobrih časih so mislili Parižani, da so dolžni, da presedijo vsaj eno noč v letu v pokritem kolesarskem stadionu. Tu so našli marsikaj privlačnega, ne samo v športu, temveč v vsem, kar se dogaja v zvezi z dirkami.

Športne palače so podobne velikim gledališčem. Razlika je v tem, da ni odra, da je v »parterju« navadna krožna proga, nad njo pa se vzpenjajo sedeli. Tu se pehajo in potijo utrjeni kolesarji, ki se dan in noč, šest dni skupaj borijo za prva mesta in za denarne nagrade. V sredini dirkališča so stojnice in ute, v katerih se dirkalci osezujejo, krepčajo, počivajo, spijo, masirajo — in vse to smejo gledalci na galerijah opazovati. Pomislite, na lastne oči opazovati!

Dirke se vršijo neprestano, zakaj tekmovalci so razdeljeni v dve skupini tako da se v tekmovanju menjavajo. Leti dirkalet torej ni šest dni in šest noči na kolesu, pač pa ima vsak svojega enakovrednega pomočnika in tako vozi zdaj prvi, zdaj drugi. Ko je prvi na kolesu, drugi počiva in narobe.

Nagrade so različne in se zanje potegujejo med tednom zna obroke, nazadnje pa gre za glavni dobiček, ki znaša navadno lepo vsoto tisočakov. Tako imenovane nagrade na obroke uživajo tu pa tam enakomerno tekmovalci na kolesih. Zgodí se, da se pojavi med gledalci premočen človek — morda je prišel pravkar iz vesele družine ali z uspelega trgovskega potovanja — in objubi denarno nagrado onemu, ki bo zmagal pri vmeeni dirki. Tedaj postane v športni palači spet tako živahno, da se budijo oni, ki so že pravkar zaspali. Dirkalci se poganjajo in si na vso moč prizadevajo, da bi zaslužili takole mimogrede še par stotakov. Človeku, ki jih motri, se zdi, kakor da bi dobili vzpodbudno injekcijo. Gledalci začnejo vsajati, kričanje naraste, v gledališču je spet nekaj napetih trenutkov. In ko opravi obrok, pri katerem je šlo za slavo, vozijo spet skoraj dremajoče naprej.

Ljudje, ki jih take dirke zanimajo, so zelo različni in pripadajo vsem plastem velemeštne družbe. Na sedežih visoko pod streho, kjer je so parno ozračje in od koder slabo vidijo, se gnetejo nemani; tu so vstopnice najcenejše. Gledalci, ki kupujejo najcenejše vstopnice, se pojavijo med prvimi in vztrajajo navadno najdalje; a seboj prinesejo torbice hrane. Nekaj časa strmiijo dol na dirkališče, potem začnejo jesti, ko pa postane spodaj dolgočasno, zadržujejo. Često se zgodi, da je med tisoč gledalci le kakšnih sto budnih, vsi ostali pa dremujejo kakor nočni popotniki v vlaku. Določa brez skrbi lahko spijo ter sanjajo, ničesar ne bodo zamudili; če bo šlo spet za slavo ali kaj podobnega, jih bo že zbudil vrišč onih, ki niso zaspali.

Prizori pri šestdnevni dirkah so res nenavadni. Nekateri strmiijo na dirkalno progo, drugi dremujejo; zdaj slišite žensko, ki začne nenadno kričati, zdaj zverineko tuljenje, ko se obrok dirke, za katerega je nekdo stavil, približuje koncu. Tako poteka čas od ure do ure, od zore do mraka, od mraka do zore, iz dneva v dan. Gledalec nikoli ne zmanjka. Ko se prvi naveličajo, pridejo drugi, ki so prebrali v časopisih vse, kar so zamudili.

ČUDA barve narave

Vrtovi živih cvetlic na dnu morja

Čuden naslov, kaj ne? Čuden le v toliko, ker teh vrtov ne sestavljajo rastline, marveč živali, pa tudi, ker so te živali res čudovite. Kdor bi se potopil v globine toplih morij, pa ni treba iti daleč, da vidiš že tako čudo, zadostuje, da se peljemo do Suez, bi imel priliko občudovati najrazličnejše živali in živalske skupine, ki sličejo pravim pravičnim rastlinam, cvetlicam. Oglejmo si danes nekatere.

Čudoviti po zgradbi in obliki so *cevkaši*; to so elegantne, vencem ali cvetnim kitam podobne kolonije živali (slika 1). Prozorne so ter različno

navpično barvane, iz nešteto cvetov, zvončkov in trakov sestavljene. So pa tako nežne, da se ob najmanjšem dotiku zdrobe, raztrgajo, zato žive samo v vodi. Trup meri več metrov. Na površje toplih morij pridejo le, kadar je morje mirno, sicer se potopijo v velike globine.

Če si hočemo predstaviti cevkaše, si mislimo venčno os, cevko, ki je vola. Na vrhu je pritrjen meh, to se pravi v mehur spremenjena živalca, ta mehurček je poln plina. Toda čudno je, da se sam od sebe razširi odnošno skrči, se napolni plinom, oziroma izprazni ter tako pomaga koloniji, da se dvigne na površje vode ali pa se potopi.

V časih pred vojno je bilo največ zanimanja za take dirke okrog polnoči. Po predstavah v gledališčih ali kinoh so drvele v športne palače nove množice, med katerimi seveda tudi ni manjkalo odličnih osebnosti. Petične filmske igralke so razpisavale nove nagrade ter navijale prav tako vroče kakor resni politiki. Ki so se prišli razvedrit po napornem delu. Šestdnevne dirke so spremenile za leden dni športne palače v pisane tržnice, kjer si lahko kupil vse, kar so potrebovali gledalci in dirkalci. Športna stran teh prireditev je kajpada poglavje zase, vendar o tem nisem nameraval pripovedovati. Saj me razumete: nikomur ne pripovedujem, da bi se začel pripravljati za šestdnevne dirke, zanimivo pa je stopiti vsaj enkrat v športno palačo in si ogledati to dolgočasno tekmovalje. Reči moram, da je vedenje ljudi bolj zabavno kot pa tekmovalje na dirkališču.

Za tem mehurjem so zvončkom podobne živali, ki se tudi širijo oziroma krčijo. Ko se razširijo, sprejemajo vodo, ko se pa skrčijo, jo oddajo ter tako povzročijo premikanje cele kolonije. To so torej plavalci, oziroma veslači. Njihova naloga je skrbeti za potovanje po morju.

Za njimi pridejo živalce, ki imajo obliko žaše; te sprejemajo hrano, jo prebavljajo in jo po skupnem vodu, zgoraj omenjeni cevki, dajejo vsem članom kolonije. Te živali torej skrbijo za prehrano. Toda značilno je, da morejo hranilne snovi sicer prebavljati, ne morejo pa sami loviti hrane. To nalogo opravljajo dolge, trakovom podobne tipalke, ki se krčijo in iztegujejo ter so pokrite z ožigalkami. Tudi to so samostojne živali, ki love plen, nakar ga oddajajo prebavljajem.

Med lovilce in prebavljaje so vpletene živali, ki skrbijo za rast in razmnoževanje; nimajo pa ne ust, ne lov, marveč so polne jajčec oziroma semen.

Vse doslej našteje živali varujejo posebne, listom podobne živali. Njihova naloga je prebavljaje in roditelce varovati.

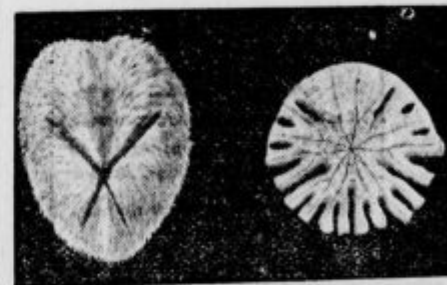
Druga vrsta cvetja v morskem vrtu je pravo moreško cvetje. To so posamič živeče živali, podobne našemu trdoživu, le da je njihov meh razdeljen po prelinih kot makova glavica. Pretinov je toliko, kolikor lov. Tako nastane v notranjosti prav toliko prekatov, kot je lov. Če ima n. pr. živa šest lov, ima tudi šest prekatov, če jih ima osem, pa osem prekatov. Prve imenujemo moreške vetrnice, druge pa korale (sl. 2).

Obojim pravimo moreško cvetje, ker v resnici izgledajo kot cvetje, zlasti ker so njihove tipalke čisto živo barvane. Tu vidimo rdeče, modre, zelene, zlate, škrlatne in še druge barve.

Moreške vetrnice love plen s svojimi številnimi lovskimi, ga umore z ožigalkami ter nesejo k ustni odprtini. Zanimivo je gledati, s koliko brzino skrčijo lovke ob najmanjšem dražljaju, nakar se ustna odprtina poglubi in vsa vetrnica se zdi neznamenit izrastek na morskem dnu ali skali. Ko pa dražljaj preneha, se lovke druga za drugo zopet iztegnejo in žival gre zopet na lov.

Dočim žive moreške vetrnice posamič, se družijo korale v velike in številne kolonije, koraljnike. Pa še druga je razlika med vetrnicami in koraljniki; moreške vetrnice namreč ostanejo vedno mehke, koraljniki pa okamenijo (okamenijo namreč le stene mehov). Ker živijo družno, nastanejo tako močne kamnite, oziroma apnene stene, ki so čisto lepo barvane. Do družnega življenja pride, ker se razmnožujejo z bratčji. Žive pa le v toplih morjih.

Druga vrsta koral ima znotraj trdi rdeči jedro, ki se močno vejasto razraža. To trdo, apneno je-

dri, ki ga imenujejo ljudje »koralce«, obdajajo mehke telesne plasti, na katerih breste poedino živalce.

Iz rdečih in mehke telesne plasti se ob primernem času pokažejo nešteti cveti, ki imajo osem zelo belih lov; z njimi love najrazličnejše živali ter jih nosijo k ustom; toda hipoma, za prazen nič se skrčijo v trdi akorji, ki jih obdaja. Vsaka živalca je po mnogih cevkah v zvezi s sestrkami; te cevke, potekajo po apnenčevem ogrodju k drugim živalim-cvetkam. Vsaka cvetka ima svojo lastno prebavno votlino, ki služi tudi razmnoževanju. Mladiči zapuste mater skozi ustno odprtino ter

(Nadaljevanje na 12. strani spodaj.)

Naše domače živali v slovenskih pregovorih

I. Šašelj.

1. Konj.

Ako bi konja mačka skotila, bi podkovan na peč šel.

Ako bi ljudje ne mrli in konj ne drli, bi bili že zdavno svet podrli.

Ako nimaš konja, rabi osla.

Aprilsko vreme — konjska čud.

Bel konj in velika ženska sta dve nesreči pri hiši.

Beseda ni konj.

Blodiš, da ni ne konja, ne osla.

Brzemu konju ni treba ostroge.

Ce bi ne bilo konj, bi bil osel na vrhu.

Ce bukev listje pred sv. Markom zredi, sv. Jurij na konju zelenem sedi.

Ce konj v vodi stoji, mu ni treba žvižgati (da bi pil).

Ce vidi kovač konja, misli na podkev.

Ce vidiš belega konja, skoraj bo nedelja.

Clovek se v muki, konj pa na potu spozna.

Debel ko konj.

Dober konj ne potrebuje biča.

Došlo je kljuse višje.

Glej, da ne prideš s konja na osla!

Goni konja čez most, če sili pod most!

Gospodarjevo oči konjem pokladajo.

Gospodarjevo oko konja pase.

Hišnika spoznamo po strehi, voznika po konju.

Kadar konj ne more več vleči, ga dajo pa ciganom.

Kadar konja lovijo, mu ovsu molijo; kadar ga pa vjemo, mu pa z bičem dajo.

Kateri konj sam teče, ga ni treba tirati.

Kdor konja kupi, kupi tudi oglavnik.

Kdor konja lovi, marve mu moli.

Kdor more, konja jezdari; kdor ne more, mora pa hoditi.

Kdor ne more lupati konja, lupa sedlo.

Kdor se s konji ne zna vesti, mu utegnejo bič in hlače snesti.

Kdor tuje konje jaše, se kmalu zjaše.

Kjer se konji igrajo, tam osli padajo.

Kjer žene mrjo, tam konji stoje.

Klaja dražja od konja.

Konj bi bil lepa žival, če bi imel par rogov, je rekel vol.

Konj hrče, če se mu osel bliža.

Konj ne sedlamo z vilami.

Konj, ki ima dva gospodarja, se preobije.

Konj pravi: V breg ne tiraj me, navzdol ne jezdi me, po ravnem goni ne, v hlevu ne pozabi me!

Konj za sto zlatov tudi erkne.

Konj žejen, motne vode ne gleda.

Konja merijo po pedi, ljudi po pameti.

Konja ne hvali zaradi dlake, ampak zaradi brzine.

Konja za brzdo, moža za besedo držijo.

Laže ko konj.

Lep konj se lahko uroči, lepa žena iz ojnice skoči.

Lisastemu konju lise ne izbrišeš.

Majhen konj, pa dobro vleče.

Mož brez brade, konj brez grive.

Naj brene konj ali kobila, vseeno holi.

Ne beli si las, kje boš dobil uzdo, preden imaš konja.

Ne kupuj konja brez uzdel.

Neumen kakor konj, ki stoji erka.

Neumen konj, če pri polnih jaslilih lakote pogine.

Nosi se ko mlad konj (ošaben je).

Angleški skriti nameni

V »Slov. domut dne 30. junija čitamo: Odnosi med angleško vlado in med namišljeno jugoslovansko vlado v Londonu so vedno bolj zapleteni. Voditelji strank, ustanovljenih med Jugoslovani, ki so se zatekli v London, so se sešli 26. junija. Ker so pogajanja Milana Grola, da bi sestavili vlado, spodletela, so bivšemu kralju Petru svetovali, naj da nalog za sestavo vlade Miši Trifunoviću, voditelju radikalne stranke med Jugoslovani v Londonu. Angleška vlada je v spore med Jugoslovani posegla z izrednim sklepom, da osvobodi kneza Pavla, bivšega jugoslovanskega regenta, njegovo ženo Olgo in dva sina iz konfinacije, kjer so bili od julija 1941, ter da jih pošlje v Johannesburg v Južni Afriki. Kakor je znano, so agenti angleške volunske službe v Beogradu povzročili dvorno revolucijo, ki je odstavila kneza Pavla in ga nadomestila z mladim kraljem Petrom, nakar je prišlo do spremembe vlade in do vseh znanih posledic. Od tega časa so kneza Pavla in kneginjo Olgo, ki je sestra vojvodinje Kentske, smatrali za angleškega ujetnika. Ta polovična osvoboditev kaže, da ima angleška vlada za trdno kak skrit namen.

Bafa bo popravil čevlje

Hrvatsko ministrstvo za narodno gospodarstvo je pozvalo znano tvrdko Bato v Zagrebu in v drugih večjih hrvatskih mestih, da odpre popravilnice za čevlje, v katerih bodo hitro in strokovno po določenih cenah popravljali stare čevlje. Bata je delal poskuse a posebno vrsto gumaste zmesi, iz katere je končno napravil podplate in pete, ki jih bodo nameščali na ponošeno staro obutev. Lastniki bodo dobili čevlje popravljene že po petih dneh. Samo v Zagrebu bodo na teden lahko popravili do 5000 parov čevljev.

Zahvala

Ob prebridki izgubi našega dobrega sina, brata, strica, gospoda

Lojzeta Kržiča

se tem potom najlepše zahvaljujemo preč. duhovščini, gosp. župniku Zgajnarju za iskrene poslovilne besede, pevčev za ganljive žalostinke, legiji iz št. Ruperta, darovalcem vepcev in cvetja ter vsem ostalim, ki so ga v tako obilnem številu spremili na njegovi zadnji poti.

Zagorica, Telče, Ljubljana, 7. julija 1943.

Zalujoča rodbina Kržič

Križanka št. 8

1	2	3	4	5	6	7	8	9
10.						11.		
12.						13.		
14.		15.			16.			
17.	18.			19.		20.		
21.				22.	23.		24.	
25.			26.			27.		
28.			29.					
30.	31.	32.	33.	34.	35.	36.	37.	
38.				39.				
40.					41.			

Vodoravno: 1. tekoča voda, 6. pevska točka, 10. ostanek pri gorenju, 11. Prešernova pesem, 12. starorimska boginja, 13. števnik, 14. služabnik, 16. glasbilo, 17. mesto na Norveškem, 19. ženska oseba iz Budakovega Ognjišča, 21. del roke, 22. jarmič, 25. nauk o mišljenju, 27. domača žival, 28. žensko ime, 29. kraj pri Zidanem mostu, 30. reka v Italiji, 33. češki krivoverec, 36. poljsko orodje, 38. glasbilo, 39. malik, 40. vrsta brušk, 41. del telesa.

Navpično: 1. in 9. pregovor, 2. ogorek, 3. glas, 4. država v USA, 5. umetno lončarstvo, 6. nasprotje mojstra, 7. spona, 8. ptič, 9. glej 1. navpično, 15. slovenski športni pisatelj, 18. Slovaški rojstni kraj, 20. ženina družica, 23. strupena kača, 24. močvirska rastlina, 26. hribovec, 31. finsko pristanišče, 32. kraj pri Domžalah, 34. nemško filmsko mesto, 35. ujeta, 37. evropska prestolnica.

Rešitev križanke št. 7

Vodoravno: 1. junak; 6. Ahab; 10. Alan; 11. Usora; 12. vol; 13. iridij; 15. om; 16. Ilirija; 18. revir; 19. Egon; 21. Akon; 23. Scila; 26. ris; 28. Glonar; 31. analiza; 32. ta; 33. putika; 35. čerj; 36. Irena; 38. Rena; 39. sapa; 40. raket.

Navpično: 1. javor; 2. ulomek; 3. naliv; 4. anilin; 5. kurir; 6. as; 7. hod; 8. Ariji; 9. Cajan; 14. frez; 17. Ig; 20. ol; 21. ar; 22. osat; 23. slikar; 24. inaček; 25. Ararat; 27. in; 28. glina; 29. ozara; 30. Atene; 31. Apis; 34. ura; 37. ep.

11.464 trgovin so zaprli v japonskem Tokiu. V švedski Upsali je umrl svetovno znani švedski učenjak 75 letni Herman Lundborg.

75 letnik je postal 18. junija madžarski regent admiral Horthy.

V Mehiki je začel zopet bruhati ognjenik Parahutin.

ROMAN V SLIKAH

Izide v lepi, veliki knjigi (obseg 216 strani) in bo veljal:

mehko vezana izdaja . . . 32 lir

za naročnike Slov. doma . . . 25 lir

v polplatno vezan . . . 45 lir

v celo platno vezan na naj-

boljtem papirju . . . 55 lir

Cas za prednaročbo do 1. avgusta.

Naroča se na naslov:

Uredništvo »Slovenskega doma«

Ljubljana,

Ljudska tiskarna, Kopitarjeva 6,

III. nadstropje.

plavajo po morju, iščejo primerne prostora, kjer se zasedajo in ustanove novo naselbino.

Korale žive po skalnatih morskih tleh 20 do 150 m globoko. Žive tudi v Sredozemskem morju. Mnogi prirodoslovci so sodili, da so v daljnih časih zgodovine naše zemlje nastale na tak način iz koralnikov apnene Alpe; toda v novejšem času so prišli do zaključka, da moramo sicer priznati koralom važno vlogo pri tvorbi apnenčevih skladov, toda ne tako važne, kot se je doslej mislilo.